

(London, 1945. december 22.)

Kedves Grófné,

Nagyon köszönöm levelét. Williamsszel való beszélgetésemről beszámoltam az Elnök úrnak – mint tudja, a „fakutya” egészen előzékenyen mosolygott, sőt előzékenyen viselkedett is, legalább a szerény várakozáshoz képest.

A Monitoring Digest¹ tegnapelőtt egy hosszabb, tegnap egy rövidebb szemelvényt közölt a Népszavában megjelent Károlyi-nyilatkozatról.² Ha akad itt szolgálatkész hölgy, lemásoltatom és elküldöm. Különösen sikerült a csehszlovák–magyar rész – tapintatos is, világos is, igazán gratulálok hozzá.³ A mai kis szemelvény az volt, hogy nem fog egyik pártba sem belépni.

Tarján barátom azt mondja, kérjem meg, hogy közölje konkrétan néhány témáját; például és főképpen, hogy melyik könyvről vagy könyvekről beszélne, miután a Trevnal⁴ elkésett. Nem rajta áll – vagy nem egészen –, de örömmel fogja előterjeszteni. Az agytröszt ügyében nehezen tudna még megközelítő választ is adni, mert először – a hosszú szünet után – a hangját és beszédét kellene kipróbálni, úgy érzi. Ez különben áll a „talk”-ok előadására is – de leadásra persze elfogadják őket akkor is, ha más adja elő.

Gondolom, nem voltam indiszkrét – gondolom, a Maga gorombáskodási követelményeinek még így is szégyenletesen alatta maradtam – amikor visszamondtam Tarjánnak, hogy azt kérdezte levelében, vajon még mindig tabu-e a Károlyi név.⁵ A válasz méltatlankodás volt: „Négy napon át egyebet sem tettem, csak hajszoltam Károlyit, hogy adjon nyilatkozatot, és ő egyebet sem tett, mint kitért előle – végül a budapesti rádióból tudtuk meg, hogy nyilatkozott: a Reuternak! S legutóbb nem adtuk-e le azonnal, hogy Bevinnél járt, mihelyt a FO engedélyt adott rá. S akkor *nekünk* mondja, hogy nem merjük a nevét kiejteni...” &c.&c. Ezt azért közlöm, mert a veszekedést üdvösnek tartom, kivált ha mások gyakorolják.

De maradjunk egyelőre abban, hogy írja meg nekem témáit; továbbá javasolni fogom, hogy tegyenek egyszer egy alapos és hozzáértő hangpróbát Magával – s remélem, ez már csak l'art pour l'art is érdekelni fogja annyira, hogy alávesse magát –, mert én ugyan eleve el vagyok ragadtatva az eredménytől, de vessünk számot a szakmabeliek kötelező pedantériájával is.

Még arra kérném, vegye olybá, mintha egy gyönyörű Christmas Cardot küldtem volna – de facto nem akadt gyönyörű, hát a silányabb helyett engedje meg, hogy ilyen prózai keretben kívánjak boldog ünnepeket és új esztendőt mindkettejüknek s (ha még nem indították meg az angol-orosz háborút maguk közt és beszélő viszonyban vannak⁶) házigazdájuknak és a Hercegnőnek is.

Kézcsókkal

Ignotus Pál

Ui. – Most látom, hogy a mai Digest az Új Szóából (a Vörös Hadsereg lapja) közöl szemelvényt: Károlyi Mihály nyilatkozatát Lányi Béla⁷ számára a szovjet–magyar barátság fontosságáról, amely nem akadály, hanem erősítője lesz a Magyarország és a nyugati hatalmak közti barátságnak.

A most kezembe került kb. kéthetes lapokból látom, hogy végül nem tíz, hanem *tizenkét* képviselőt hívtak meg együttesen a pártok; Vámbéry köztük van; s Károlyi nevének említésekor nagy taps volt – a többi tizenegy névnel semmi ilyet nem említenek a szocdem lapok (történetesen azokat néztem át eddig). Szeretnék mindezekből szemelvényeket legépeltetni, de itt épp dühöng a karácsonyi sürgés – a levél elküldését pedig nem akarom halogatni.

Hallották, hogy Pallos (magyar filmügynök és angol őrnagy), ki néhány hónapot töltött Bpsten s nemrég jött vissza, „fontos és bizalmas” üzenetet hozott az Elnök úrnak, s szeretne vele beszélni? Fontoskodó ember, de persze az is lehet, hogy valóban fontos az üzenet – Havasnak már megüzentem, hogy hívja fel őt, s juttassa érintkezésbe Magukkal.
dec. 22.

I. P.

Ui. 2. A magyar szocdem sajtó megbízott engem londoni képviselővel, amit örömmel vállalok, csak el kell intézнем a BBC-vel is.⁸

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ A BBC belső könyomatosa. A levél a BBC papírján is íródott, és annak ügyeiről szól.

² A *Népszava* 1945. december 3-i számában közölt nyilatkozat megjelent: *KMVIH. 210–213*. Hasonló interjút adott az *Új Szónak* (a szovjet hadsereg budapesti napilapjának), mindkét interjút a DIVSZ alakulásán Londonban tartózkodó Lányi Béla szociáldemokrata politikus készítette.

³ „Csehszlovákia – Jugoszláviával és Romániával ellentétben – még nem látja át, hogy az új magyar rendszert saját érdekében is támogatnia kell, és nemzetiségi politikáját összhangba kell hoznia nagy múltú demokratikus hagyományával...” stb.

⁴ Charles Trevelyan új könyvével.

⁵ Utalás arra, hogy Károlyiék sokáig nem vagy csak igen ritkán beszélhettek a BBC-ben. Ignotus 1945. december 31-én küldött újevi üdvözetében folytatja ezt a témát. „Visszatérve még egyszer a BBC-kritikára, én csodálom, ha attól tart, hogy Barkert félreértik; én attól tartok, hogy megértik. Macartneyben nem az volt a baj, hogy olyan volt, amilyen volt – a maga módján egészen csecse volt, de katasztrófálisnak éreztem, hogy a maga politikája számára monopolizálja mindazt, ami a magyar BBC-ben nem »straight news« [szimpla híryanag]. Én egyáltalában nem voltam az ellen, hogy ő beszéljen; miért ne próbálja valaki mozgósítani a miniszteri tanácsosokat Hitler ellen? A baj az volt, hogy máshoz, mint a miniszteri tanácsosokhoz senki sem beszélt – sem a parasztokhoz, sem a munkásokhoz, sem az intellektuálisokhoz –, vagy ha igen, akkor jobb, ha nem beszélt volna. A problémán úgy segítettek, hogy végül, sokáig, a miniszteri tanácsosokhoz sem beszélt senki. Ez Eden döntése volt, nem az enyém.” (PIL 704. f. 81. ó. e.)

⁶ Tréfás célzás arra, hogy Károlyiné a háború alatt lelkes angolbarát lett, férje szovjetbarátságát viszont nem osztotta már, s ebből sok vitájuk is adódott. Ez volt egyik oka kései hazatérésüknek is.

⁷ Lányi Béla a SZIM főtitkára volt, a DIVSZ megalakulásán járt Londonban. Interjúja a december 19-i *Új Szóban*, jelent meg. Pár nappal előbb a *Népszava* közölt Károlyi-nyilatkozatot, amelyben Bevinnel folytatott megbeszélésére hivatkozva közölte, hogy az új angol kormány megértéssel figyeli Magyarország problémáit.

⁸ Következő, 31-i levelében Ignotus már hazalátogatási tervéről ír: „Főképpen annak örülök, hogy 7-9-én itt lesznek Londonban, s akkor megbeszélhetünk sok mindent – különösen azt, hogy majd Pesten milyen irányban tapogatódzsam, s mit intézzenek el. Nagyon köszönöm Elnök úr intervencióját Taylornél. (L. e. kötet 172. sz. levelét.) Mint bizonyára hallotta, a dolgok most jobban haladnak, a Guardian, úgy látszik, el van szánva, hogy küld, s Mr. Williams átvette továbbításra beutazási engedélyért való folyamodásomat.”

171. BÖHM VILMOS KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Rásunda, 1945. december 25.)

Kedves Elnök Uram,
tegnap kellett volna elindulnunk. Utolsó percben a repülőtér vezetője lemondotta az indulást, mert Prágában a légköri viszonyok nem megfelelőek. Holnapra tűzték ki az indulást – ha az idő megfelel. Hazaérkezésem után kaptam meg soraidat, Elnök Uram, s így abban a helyzetben vagyok, hogy azokra még ma válaszolhassak.

Köszönettel veszem szíves érdeklődésedet sorsommal kapcsolatban, s én is úgy tekintem az egész dolgot, mintha nem is személy szerint érdekelne a dolog. Minden túlértékelés nélkül úgy érzem, hogy a mai emberhiány mellett már hamarabb is intézkedhettek volna, s bizony úgy az országnak, mint a népnek és pártnak már nagyobb szolgál-